

Vad får ungdomar att begå brott?

**- Undersökning om samband mellan Ungdomsbrottslighet och
Personlighetsdrag, Familjerelationer, Vänners brottsliga beteende,
bostadsområde och kön**

Anna Karlsson

Charlotte Lindén

**Examensarbete i Psykologi, kandidat, 15 hp
Institutionen för individ och samhälle/Högskolan Väst
Höstterminen 2017
Handledare: Sabina Kapetanovic
Examinator: Gunne Grankvist**

Ungdomsbrottslighet är ett utbredd problem i världen och inte minst i Sverige. I denna studie undersöktes förekomsten av ungdomsbrottslighet och i vilken grad personlighet (Cloningers biopsykosociala modell för unga), familjeförhållanden och vänners brottsliga beteende relaterar till detta. Vidare studerades i vilken grad brottsligheten skiljer sig åt beroende på kön och bostadsområde. Studien genomfördes på ett urval om 1461 ungdomar i årskurs 7 och 8 som en del i projektet LoRDIA. Resultaten beskriver ett tydligt positivt samband mellan ungdomars brottsliga beteende och personlighetsdraget Novelty Seeking (sensationsökande, d.v.s. att individen är impulsiv, utforskande och spänningssökande). Vidare återfanns ett negativt samband mellan brottslighet och familjesammanhållning och ett positivt samband mellan brottslighet och vänners brottsliga beteende vilket tyder på att en god sammanhållning inom familjen verkar som en skyddande effekt mot brottslighet medan umgänge med kriminella vänner ökar risken för brottsligt beteende. Studien visade vidare att det finns tydliga könsskillnader i ungdomars brottsmönster. Förutom att killar begår fler brott än tjejer visade det sig att personlighetsdraget Novelty Seeking, som har ett generellt statistiskt signifikant samband med brottslighet, inte gav ett signifikant samband för killar boende i ett sämre socioekonomiskt område. Studien framhåller att både individuella karaktäristika och sociala band är viktiga för förståelsen av förekomsten av ungdomsbrottslighet.

Nyckelord: Ungdomsbrottslighet, personlighetsdrag, JTCI, Temperament, karaktär, familjrelationer, vänners brottslighet, vänners brottsliga beteende, bostadsområde, kön

Juvenile delinquency is a widespread problem in the world and not least in Sweden. This study examined juvenile delinquency and the extent to which personality (the Cloningers biopsychosocial model for the young), family relationships and friends' criminal behavior relate to this. Furthermore, the extent to which crime differs depends on gender and residential area. The study was conducted on a selection of 1461 adolescents in 7th and 8th grade as a part of the LoRDIA project. The results describe a pronounced positive relationship between youngster's criminal behavior and the personality trait Novelty Seeking (i.e. the individual is impulsive, exploratory and sensational seeking). Furthermore, there was a negative correlation between crime and family cohesion and a positive correlation between crime and friends' criminal behavior, which suggests that good cohesion within the family seems to be a protective effect against crime while dealing with criminal friends increases the risk of criminal behavior. The study further showed that there are pronounced gender differences in youth patterns of crime. In addition to boys committing more crimes than girls, it appeared that the personality trait Novelty Seeking has not a generally statistically significant relationship with crime for boys living in a worse socio-economic area. The study emphasizes that both individual characteristics and social ties are important for understanding the existence of juvenile delinquency.

Keywords: juvenile delinquency, personality traits, JTCI, temperament, character, family relations, friend's criminal behavior, friends criminal behavior, residential area, gender

Tack

Vi vill ge vårt djupaste tack till vår handledare Sabina Kapetanovic. Tack för den hjälp du har gett oss och det tålamod du har visat. Utan dina synpunkter hade vi nog svävat ut. Vi vill också tacka våra familjer som stått ut med sena kvällar och missade aktiviteter och för det extra arbete ni har fått göra i hemmet under den tid vi har fokuserat på att få klart vår uppsats. Till sist vill vi tacka LoRDIA för att ha gjort denna studie möjlig genom att låta oss använda Er insamlade data.

Tonåren är den mest brottsintensiva perioden i livet och varje år begås en stor andel av samhällets dokumenterade brott av ungdomar som ännu inte har fyllt 18 år. Förutom att berörda ungdomar påverkas kostar brottsligheten samhället resurser i form av både pengar, arbetskraft och engagemang. Hur våra unga agerar kan påverka samhället i stort (Andershed och Andershed, 2005) vilket gör att det finns ett stort intresse kring att ta reda på varför det brottsliga beteendet uppkommer. Brottsförebyggande rådet genomför årligen en enkät där elever i nionde klass själva, under anonymitet, får ange om de har varit utsatta för eller begått brott under de 12 senaste månaderna. Undersökningen som genomfördes år 2016 visar att nästan hälften av deltagande ungdomar säger sig ha begått någon form av våldsbrott, stöld, skadegörelse, narkotikabrott eller annan brottslig handling under år 2015. Siffrorna är relativt lika mellan könen där den största skillnaden går att finna inom våldsbrott och den minsta när det gäller stöld. Var tionde niondeklassare uppger i samma undersökning att han eller hon har åkt fast av polisen i samband med brott (Frenzel, 2016). Viktigt att notera är dock att det är en liten grupp ungdomar som står för den största delen av brottsligheten (Bäckman, Estrada, Nilsson, & Shannon, 2013).

Moffitt (1993) delar in brottslighet och antisocialt beteende i två olika delar - en som är tillfällig, oftast begränsad till tonårsperioden, och en som är livslång. Hon har funnit tecken på att brottslighet når sin höjdpunkt runt 17 års ålder och att den därefter sjunker drastiskt vilket visar att tillfällig brottslighet som är begränsad till tonårsperioden är vanligare än livslångt ihållande brottslighet. Moffitt förklarar vidare att ungdomsbrottslighet är ett socialt beteende som delvis skapas på grund av att ungdomar tar efter kriminella vänner och andra ungdomar i sin närhet i jakt på belöning i form av exempelvis social status (Moffitt, 1993).

Andershed och Andershed (2005) beskriver att hur individen reagerar på diverse situationer, förändringar och yttre omständigheter till stor del är kopplat till vilka temperament och personlighetsdrag denne har. De förklarar temperament som individuella skillnader i reaktionsmönster, t.ex. en individs fysiologiska reaktivitet på stimuli från miljö och de beteendemässiga och emotionella reaktioner som dessa stimuli framkallar, medan personlighet oftast ses som en vidareutveckling av dessa reaktionsmönster som förklarar varför en person tänker, känner och beter sig på ett visst sätt. Forskningen visar att ett flertal temperamentsdimensioner och personlighetsdrag korrelerar med normbrytande beteende och brottslighet. Bristfällig emotionsreglering, svårhanterlighet och oräddhet är exempel på riskfyllda temperament medan tillbakadragenhet, bristfällig empati och impulsivitet är exempel på sådana personlighetsdrag (Andershed & Andershed, 2005).

Forskning visar att även familjen spelar en väldigt stor och betydelsefull roll för huruvida en ungdom kommer att anamma ett brottsligt beteende eller inte. Tonårsperioden är en tid då många förändringar sker. Kroppen förändras, sociala relationer får större betydelse och en övergång från tonåring till ung vuxen skall ske. Detta är en kritisk period som vid rätt bemötande från familj och föräldrar skapar goda förutsättningar för det fortsatta livet som vuxen men som vid fel bemötande riskerar att skapa beteendeproblem som i sin tur kan leda till brottslighet. Viktigt är att ungdomen ges utrymme till att utforska och identifiera sin egen identitet samtidigt som det är av vikt att föräldrarna bibehåller de ställningar gällande regler, bemötande och rutiner som tonåringen är van vid (Fosco, Caruthers & Dishion, 2012).

Personlighet

En individs beteende är sammankopplat med dennes personliga egenskaper och enligt Absher (2016) finns det forskning som pekar på att individens personlighetsdrag har en biologisk orsak. Van Gelder och de Vries gjorde 2016 en undersökning som visar att individens personlighet påverkar redan i det ögonblick då denne tar ett beslut om att begå ett brott eller inte. Chen och Jacobson (2013) visar i sin forskning att det impulsiva beteendet kan vara starkt korrelerat med brottsligt beteende. Impulsiv sensationssökare (d.v.s. en person som har låg självkontroll och söker spänning för spänningens skull) anses vara ett personlighetsdrag som är generellt relaterat till riskbeteende, såsom sex med främlingar, drogmissbruk och/eller brottsligt beteende, enligt Zuckermans och Kuhlmanns (2000) och Zuckermans (2007) forskning. Cloninger, Švrakić och Przybeck (1993) kallar detta personlighetsdrag för Novelty Seeking (NS). I Cloningers biopsykosociala modell beskrivs fyra temperament: Novelty Seeking (NS), Reward Dependence (RD), Harm Avoidance (HA) och Persistence (P) samt tre karaktärsdrag: Self-Directedness (SD), Cooperativeness (CO) och Self-Transcendence (ST) (Cloninger, et al., 1993). Boson, Brändström och Sigvardsson (2017) skriver att dessa sju kategorier beskriver en underliggande struktur i en persons personlighet, d.v.s. att det är en individs "mönster", det som gör en individ till den person individen är.

Cloninger, Przybeck, Švrakić och Richard (1994) beskriver i sin studie hur temperament har en stark och ärftlig grund och är stabila under hela livet utan att påverkas av det sociala lärandet. Novelty Seeking (NS) står för det aktiva beteendet, det som drivs genom att leta efter och känna sig "belönad" av nya erfarenheter. Hög grad av NS är länkat med kort stubin och ett initieringsbeteende, d.v.s. det styr mot saker som är äventyrsfyllda, impulsiva, utforskande och spänningssökande. Personer med en låg grad av NS är ofta eftertänksamma och disciplinerade samt bekväma med invanda sysslor och det som är bekant. Hög grad av Reward Dependence (RD) är associerat med det beteende som drivs av positiv motivation, som upprätthållandet av ett beteende för andras godkännande. Dessa individer har också förmågan att bilda förtroendefulla och varma relationer då de gärna visar och delar med sig av sina känslor. Låg grad av RD känns igen genom att personerna är reserverade och känsloloka, de varken skapar eller behåller sociala kontakter. De är även praktiska och logiskt tänkande. Individer som uppvisar en hög grad av Harm Avoidance (HA) drar mot det försiktiga och är ofta oroliga och ångestdrabbade. De är inga risktagare, är ofta eftertänksamma och oroar sig lätt för framtida problem. Individer med en låg grad av HA är istället optimistiskt lagda, trygga och oroar sig inte för framtiden. NS, RD och HA visas i tidig ålder och är relativt förutsägbara inför ungdomsperioden och vuxenåldern. Det fjärde draget inom temperament var till en början en del av RD men blev senare en egen faktor, Persistence (P). P associeras med att vara bestämd, prestationsinriktad och flitig. Motgångar för dessa individer ses som utmaningar. Individer med en låg grad av P avskräcks istället lätt, fullföljer inte uppgifter och tröttnar fort (Cloninger, et al., 1993).

NS är relaterat till riskbeteende, såsom t.ex. drogmissbruk (se t.ex. Clark, Donnellan, Robins, & Conger, 2015) eller brottsligt beteende (se t.ex. Mann, Kretsch, Tackett, Harden, & Tucker-Drob, 2014). Lennox och Dolan genomförde 2014 en studie på unga brottslingar med avvikande beteende vilka visade sig ha en hög grad av NS och en låg grad av HA och RD. Wiklund, Ruchkin, Kuposov och Klinteberg (2014) menar att psykopati kan ge våldsamt och

brottsligt beteende och detta kan man förutspå genom att individerna har hög NS och låg HA och CO (se t.ex Snowden & Grey, 2010). En studie gjord på unga ryska brottslingar visar att de överlag hade högre nivåer av NS, HA och ST och lägre grad av SD. Brottslingar som inte genomför våldsamma brott verkar ha en högre nivå av HA jämfört med de som utför våldsamma brott, såsom t.ex. våldtäktsmän, huliganer och mördare (Ruchkin, Eisemann, Hägglöf, & Cloninger, 2017). Genomgående i alla dessa studier är att temperamentsdragen på ett eller annat sätt påverkar brottsligt beteende.

I Cloninger et al.'s (1994) modell ingår även tre karaktärsdrag. Dessa påverkas under livets gång av social, kognitiv och personlig utveckling och mognar genom åren. De tre karaktärsdragen är Self-Directedness (SD), Cooperativeness (CO) och Self-Transcendence (ST). SD hänvisar till personens självbild, ansvarstagande och resursmognad. Hög nivå av SD pekar på att individen är målmedveten, trygg, kan planera och ta ansvar för sitt liv medan ett lågt värde beskriver att individen är planlös, självutplånande och missnöjd. Individen har också svårigheter med att ta personligt ansvar. CO beskriver samarbetsförmågan, att känna gemenskap. Ett högt värde beskriver individen som hjälpsam med en hög empatisk förmåga. Dessa individer är också omtänksamma och har överseende med andra människors brister. Ett lågt värde av CO innebär att individen är fientlig, ovillig till samarbete, aggressiv och har svårt med sociala relationer. ST hänvisar till hur individen ser sig själv som en integrerad del av ett större sammanhang, d.v.s. individens världsbild. Ett högt värde av ST pekar på att individen har en helhetsbild och en god känsla av samhörighet. Dessa individer har dessutom ett högt kulturellt intresse. Vid låga värden av ST är individen självcentrerad och saknar samhörighetskänsla med omvärlden vare sig om det handlar om djur, natur eller människor. Cloninger et al. (1994) fortsätter att förklara i sin studie att höga nivåer av SD och CO innebär en mogen personlighet med förmåga att reglera beteende trots de utmaningar som kan finnas inom det medfödda temperamentet (Cloninger et al., 1994; Cloninger et al., 1993).

Det fordras både biologisk, psykologisk och sociologisk mognad, d.v.s. en psykosocial mognad, för att ungdomen skall hamna rätt i det vuxna livet (Steinberg, Chung & Little, 2004). Steinberg et al. menar att individen behöver lyckas inom tre områden för att psykosocial mognad skall uppnås: relationskompetens och social funktionsförmåga (se CO i Cloningers modell ovan), självkännedom och egenmakt/autonomi (se SD i Cloningers modell ovan) samt självkontroll och kompetens.

Familjeförhållanden

Bronfenbrenner utvecklade 1979 en ekologisk modell där han beskriver de miljömässiga faktorerna runt ett barn som en interaktion mellan olika system. Han förklarar att barnet, med sina medfödda egenskaper, befinner sig i olika mikrosystem, t.ex. familj, förskola och kamratgrupp, som interagerar med varandra. Han kallar denna interaktion för meso-systemet och antyder att hur denna fungerar är avgörande för hur de olika mikrosystemen fungerar. På nästa nivå kommer exo-systemet vilket innefattar det lokalsamhälle som inrymmer de olika mikrosystemen. Hem och förskola fungerar båda två som uppfostringsmiljöer men hur samspelet dem emellan ser ut beror till stor del på om man tittar på t.ex. ett mindre samhälle där alla känner alla eller om man tittar på en större stad med ett mer individualistiskt tänk. Det sista

Bronfenbrenner tar upp i sin modell är, vad han kallar för, makro-nivån som handlar om lagstiftning, normer och den generella samhällsandan som alla påverkar hur exempelvis relationen mellan barn och föräldrar ser ut (Bronfenbrenner, 1979).

Den viktigaste faktorn när det kommer till ungdomsbrottslighet, enligt Robbins, Alexander och Turner (2000), är familjen. De skriver att familjens struktur bör undersökas i detalj när utvärdering av brottsligheten sker då detta är betydelsefullt för både förståelsen och förebyggandet (Robbin et al., 2000). Sunda familjerelationer och processer verkar som en form av informell social kontroll som kan göra att sannolikheten för kriminellt beteende minskar. Detta genom att ungdomens möjligheter att delta i brottsliga aktiviteter minskar samtidigt som andra alternativa sociala aktiviteter lyfts och positiv utveckling främjas (Wagner et al., 2010). Forskning visar att en sammansvetsad familj där föräldrarna visar omtanke och låter tonåringarna prata om och diskutera vad som sker i deras liv minskar risken för negativa beteenden och ungdomsbrottslighet (McKelvey, Connors-Burrow, Mesman, Pemberton, & Casey, 2015).

År 2012 presenterades resultat från en studie som visar att en god familjesammanhållning minskar risken för emotionell stress och aggression samt skapar bättre förutsättningar för en sund övergång till vuxenlivet. Detta ger ungdomarna en grund att stå på där brottslighet inte ges en naturlig roll (Fosco, Caruthers & Dishion, 2012). Andra studier som har genomförts på barn har identifierat en koppling mellan familjesammanhållning och beteendestörningar. Detta har även gått att finna hos tonåringar där en god familjesammanhållning leder till en lägre grad av utåtagerande beteende medan sämre sammanhållning är förknippat med ett utåtagerande beteendemönster och brottslighet. Beroende på hur svag familjesammanhållningen är går det att förutspå nivån av det kriminella beteendet (McKelvey et al., 2015). En god familjesammanhållning främjar positiva föräldra-barnrelationer vilket på många sätt verkar skyddande. En god relation mellan barn och föräldrar skapar en mer öppen och kontinuerlig kommunikation vilket är viktigt för en sund utveckling hos barnet (Andershed & Andershed, 2005).

Hur relationen mellan barn och föräldrar ser ut är i många fall helt avgörande för om barnet kommer att utveckla ett normbrytande beteende eller inte. Andershed och Andershed (2005) presenterar forskning som visar att ett mindre positivt samspel med föräldrarna korrelerar med normbrytande beteende. Det finns samband mellan barn och ungdomar som innehar denna problematik och föräldrar som visar mindre värme, acceptans, tillgivenhet och positivitet gentemot barnet samt föräldrar som kommunicerar sämre och mindre regelbundet med sina barn (Andershed & Andershed, 2005). Hand i hand med hur relationen mellan barn och föräldrar ser ut går de uppfostringsmetoder som barnet utsätts för. Andershed och Andershed (2005) beskriver att uppfostringsmetoden är en av de mest betydelsefulla riskfaktorerna för huruvida ett barn kommer att utveckla ett normbrytande beteende eller inte. Alltför stränga och inkonsekventa uppfostringsmetoder kan resultera i att barnet inte socialiseras på ett positivt sätt. Att ständigt utsättas för tuffa metoder och bestraffning kan göra att barnet fokuserar mer på de konsekvenser ett beteende ger än på det budskap som föräldrarna försöker förmedla och att de inte lär sig vad som är rätt och fel (Andershed & Andershed, 2005).

Lemos och Faisca genomförde 2015 en studie som undersökte om det finns särskilda händelser i ett barns liv som ökar risken för att barnet i tonåren skall fastna i kriminalitet.

Resultatet visade att en tredjedel av deltagande ungdomar hade blivit registrerade hos myndigheter gällande barnmisshandel och/eller konflikter mellan föräldrarna (Lemos & Faisca, 2015). Andershed och Andershed (2005) påpekar samma sak och lyfter att barn med normbrytande beteende oftare har föräldrar som har en sämre relation till varandra vilket resulterar i bråk och aggressivitet. Att tvingas bevittna konflikter mellan sina föräldrar kan upplevas som traumatiskt för barn och ökar risken för att barnet själv skall ta efter beteendet. En förklaring till sambandet mellan normbrytande beteende och bevittnandet av konflikter är att barnet antingen lär sig och imiterar sina föräldrars beteenden eller att de uttrycker sin ilska på fel sätt och i fel sammanhang (Andershed & Andershed, 2005).

Familjens sällskaplighet och umgängeskrets kan vara en stödjande faktor vid t.ex. skilsmässa (se Caldwell och Bloom, 1982). Counts, Buffington, Chang-Rios, Rasmussen och Precher (2007) presenterar resultat som visar att ett bra socialt nätverk verkar skyddande mot att barn blir illa behandlade. Även föräldrarnas samvaro och fritidsaktiviteter påverkas av de vänner familjen har (Orthner & Mancini, 2009). Familjens vänner kan komma i flera former, t.ex. grannar (se bostadsområde för mer information) eller ungdomarnas vänner och deras föräldrar.

Vänskapsrelationer

Individens primära socialiseringsband, familjen, påverkar individen, men utöver det skapar ungdomar även tydliga och viktiga band till kamrater vilket Bronfenbrenners modell visar (Bronfenbrenner, 1979). Relationer blir viktiga och vänner spelar en stor roll när det gäller att skapa sin egen identitet (Doumen, et al., 2012) och separera från sina föräldrar (Nijhof, Overbeek & Scholte, & Engels, 2010). Mundt, Antonaccio, French och Zakletskaia (2017) menar att individen anpassar sitt beteende utifrån den sociala situation och de sociala relationer som denne har och befinner sig i, vilket innebär att ungdomar, beroende på social omgivning, utsätts för både direkta och indirekta faktorer som kan framkalla brottsligt beteende. Exempel på faktorer som kan påverka i negativ riktning är sammanhållningen ungdomar emellan, skolmiljön och den strukturella miljön i det område de vistas i (Mundt et al., 2017).

En av de största riskfaktorerna för att utveckla ett brottsligt ungdomsbeteende, enligt Nijhof et al. (2010), är att ha närstående vänner som ägnar sig åt brottslighet. Detta då ungdomar genom modellering har en stark tendens att anamma sina vänners beteenden. Banduras (1977) sociala inlärningsteori beskriver modellering som att människan formas efter det sociala nätverk denne håller sig med. Lotz & Lee (1999) håller med om att det sociala nätverket har en stor påverkan. De beskriver fem olika synsätt som visar vad dessa faktorer kan vara: (a) Socialiseringsbeteende - d.v.s. brottsligt beteende är inlärt från nära relationer. (b) Gruppträck - d.v.s. individen förmås göra ett brott för att vara en del av en grupp alternativt blir eggad att begå brott för att inte bli utesluten. (c) Urvals-beteende - d.v.s. individen blir i tidig ålder brottsling och dras in av likasinnade vänner med samma personlighetsdrag senare i livet. (d) Projicering - d.v.s. att när individer svarar på enkätfrågor om vänners brottsliga vanor tillskriver de sina egna vanor på dem eftersom att de egentligen inte har så bra koll på vad vännerna verkligen gör. (e) Ostrukturerad socialisering - d.v.s. ju mer en ungdom spenderar tid med andra ungdomar utan vuxnas tillsyn desto större är risken för brottsligt beteende (Lotz, & Lee, 1999).

Bostadsområde och Kön

Det finns ett flertal kriminologiska perspektiv som visar att grannskap med sämre socioekonomiska (d.v.s. indelning av område utefter ekonomi/klass) förutsättningar kan öka brottsligt beteende (Lynam et al., 2000; Vogel & South, 2016). Ungdomar som bor i ett sådant område löper större risk att bli exponerade för ett beteende som förespråkar våld och brott (Zimmerman & Messner, 2011). I ekonomiskt berövade områden kan dessutom ungdomars brottsliga beteende förbli ouppmärksammat eller vid upptäckt ostraffat (Lynam et al., 2000; Vogel & South, 2016). Plybon och Kliwer (2001) fann i en studie, baserad på information från 99 barn och familjer boende i ett högriskområde med mycket brottslighet, att barn som växer upp i en familj med stark sammanhållning uppvisar färre beteendemässiga problem oavsett hur omgivningen ser ut (Plybon & Kliwer, 2001).

Nijhof et al. (2010) delar in ungdomskriminalitet i tre delar: våldsbrott, vandalism och egendom. Samtliga delar är lika vanliga bland killar medan egendom, såsom stöld, är vanligast bland tjejer (Nijhof et al., 2010). En teori som ofta används när man talar om könsskillnader inom brottslighet är "General Strain Theory" som utvecklades av Broidy och Agnew i början av 90-talet. Teorin syftar till att förklara varför skillnader mellan könen förekommer och vad det är som ligger till grund för dem. Samhällets föreställningar och normer kring könen gör att fler killar än tjejer begår brott. Tjejer växer upp med förväntningar från familj och vänner som begränsar deras möjligheter att involveras i brottslighet medan killar ofta blir mindre kontrollerade och därför har lättare att hamna i kriminella kretsar. Broidy och Agnew pekar vidare på att skillnader i social belastning förklarar varför även det brottsliga beteendet skiljer sig åt. De fann tecken på att killar t.ex. värderar materiell framgång högre än tjejer vilket gör att de oftare drabbas av ekonomisk belastning. Killar löper även en större risk att drabbas av konflikter inom vänskapskretsen och att bli utsatta för brott då deras vänskapsrelationer ofta består av tävlande och konflikter. Tjejer å sin tur har en högre tendens att drabbas av interpersonella belastningar då de kämpar mer för att bibehålla nära relationer till folk i sin omgivning. Hur individen reagerar på de sociala belastningar hen utsätts för är, enligt Broidy och Agnew, en förklaring till varför brottsbeteendet skiljer sig åt mellan könen (Broidy, & Agnew, 1997). Medan killar ofta får utlopp för sin ilska, frustration och/eller nedstämdhet genom att bli utåtagerande och aggressiva eller begå egendomsbrott har tjejer en tendens att vända sig inåt vilket ökar risken för droganvändning, skolk och att hon rymmer hemifrån (Leadbeater, Blatt, & Quinlan, 1995).

Moffitt (1994) skriver att den stora skillnaden mellan könen brottslighet finns i antalet riskfaktorer, såsom försenad verbal och motorisk utveckling, hyperaktivitet, inlärningssvårigheter och hetsigt temperament, och alla dessa faktorer har killar en högre grad av än tjejer. Moffitt (1994) skriver vidare att tjejer ofta exkluderas från de antisociala grupper som killar skapar och då inte lär sig brottsligt beteende. Detta i kombination med killars högre antal riskfaktorer gör att killar generellt löper större risk att utveckla ett brottsligt beteende än tjejer (Moffitt & Caspi, 2001).

Föreliggande studie

I föreliggande studie söks kunskap om samband mellan personlighetsdrag, familjeförhållanden, vänners brottsliga beteende och ungdomsbrottslighet. De två frågeställningar som skall besvaras är: (1) I vilken grad kan ungdomsbrottslighet prediceras av vilka personlighetsdrag, familjeförhållanden och vänner en individ har? (2) I vilken grad skiljer sig sambanden mellan dessa variabler beroende på individens kön och det bostadsområde de bor i?

Metod

Datainsamlingen kommer från ett prospektivt longitudinellt forskningsprogram; LoRDIA (Longitudinal Research on Development in Adolescence). LoRDIA undersöker ungdomars hälsa, skolfunktioner, sociala nätverk och substansanvändning samt deras brottsliga beteende. År 2013 bjöds alla elever i sjätte och sjunde klass från fyra kommuner i Sverige in, totalt 2021 st. ungdomar. Tanken är att eleverna skall följas genom upprepade undersökningar tills de blir 18 år och når årskurs två i gymnasiet. De fyra kommunerna består av Gnosjö, Härryda, Vårgårda och Värnamo. Invånarantalet mellan de olika kommunerna år 2016 var följande: Gnosjö (9 615 st. invånare), Härryda (37 108 st. invånare), Vårgårda (11 295 st. invånare) och Värnamo (33 906 st. invånare). Härryda klassas som pendlingskommun nära storstad, d.v.s. minst 40 % av boende i kommunen pendlar till arbete i en storstad eller storstadnära kommun. Värnamo räknas som en mindre tätort där minst 15 000 och mindre än 40 000 invånare bor i kommunens största tätort. Gnosjö och Vårgårda räknas som pendlingskommun nära mindre stad/tätort, d.v.s. minst 30 % pendlar till arbete i en annan ort (SCB, 2017). I denna studie användes våg två, andra årets datainsamling.

Bortfall

Av de 2021 st. ungdomar som först bjöds in till undersökningen valde 318 att avstå. 202 st. genom föräldrarnas beslut och 116 st. genom eget beslut. Studiepopulationen i våg 1 var 1703 st. och deltagande i samma studie blev 1520 st. I våg 2 (den våg som används till denna studie) tillkom elever via inflyttning (27 st.), elever som har bytt skola inom kommun (15 st.), elever som tidigare avstått att vara med och till sist elever vars föräldrar tidigare sagt nej, (9 st.). Den totala populationen blev då 2127 st. i våg 1 och 2. Av dessa tackade 1866 st. ja till att delta i våg 2 (88 %) och av dessa 1866 deltagare var det till sist 1461 elever som medverkade (78 % av ursprungligt antal).

Deltagare

Deltagarna kom från sjunde (51,4 %) och åttonde (48,6 %) klass från de deltagande kommunerna. Medelåldern var 13,35 ($\pm 0,62$) och jämnt fördelat på kön, 754 tjejer (51,6 %) och 707 killar (48,4 %). 6,7 % var födda utanför Sverige och 16,4 % talade annat språk än svenska alternativt bara lite svenska hemma.

Procedur

Innan rekryteringen av deltagare påbörjades blev skolorna i deltagarkommunerna informerade om projektet via ett informationsbrev som skickades till föräldrar och lärare. Brevet översattes till 32 olika språk baserat på elevernas modersmål. I informationsbrevet begärdes ett samtycke av föräldrarna då deltagarna var under 15 år. Det gavs även information om syftet med studien och att det gick att avbryta sitt deltagande när som helst utan konsekvenser. Föräldrarna gavs också möjligheten att tacka nej till medverkan för sitt barns räkning samt eleven själv fick möjlighet att avböja medverkan. Ett forskarlag från LoRDIA träffade eleverna och delade ut enkäten i pappersform. Detta skedde på plats i elevernas klassrum förutom för de som flyttat från kommunen som fick svara via post och telefon. Forskarlaget informerade om att det var frivilligt att svara på enkäten och att svaren skulle vara helt garanterat konfidentiella. Ingen elev skulle kunna identifieras och uppgifterna om deltagarna skulle heller inte vara tillgängliga för obehöriga. Det tog maximalt 1,5 timme, inklusive paus, för eleven att besvara enkäten. Elever som inte närvarade då enkäten gjordes fick den skickat till sig via mail. Den regionala etikprövningsnämnden i Göteborg har godkänt forskningsprogrammet och datainsamlingen (No. 362-13;2014-05-20).

Reliabilitet och validitet

Cronbachs alfa (α) har använts i studien för reliabilitetsmätning. Det är ett statistiskt mått på den interna reliabiliteten som mäter huruvida frågorna stämmer överens med varandra eller inte. Vid värde 0 har frågorna ingen intern reliabilitet och vid värde 1 har de en perfekt intern reliabilitet. Validitet innebär att studiens giltighet och relevans för det syfte som eftersöks följs (Brynman, 2011). Enkäten, utformad av LoRDIA, innehåller frågor som har varit relevanta för det syfte som söks. Enkäten blev pilottestad innan den användes i denna studie. Vidare har enkäten använts i tidigare studier och anses av LoRDIA's forskarlag ha en hög validitet (LoRDIA, 2013).

Instrument

Brottsligt beteende. Med hjälp av en självskattningsskala från BRÅ mättes ungdomars självskattade och självrapporterade brottsliga beteende (Ring, 2013). Föreliggande studie innehöll nio frågor rörande brottsligt beteende. Svartalternativen på frågorna i studien var formulerade så att deltagarna svarade på hur många gånger denne hade uppvisat ett visst beteende under de senaste 12 månaderna. Själva svartalternativen hade fem olika alternativ: 1 = ingen gång, 2 = 1-2 gånger, 3 = 3-5 gånger, 4 = 6-10 gånger, 5 = 11 gånger eller mer. På de nio frågorna gjordes en skala och ett medelvärde på varje deltagares svar räknades ut. Exempel på frågor som ställdes var: Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna? Med flit förstört gatlykta, fönster, någons cykel eller annan sak som inte var din? Stulit (snattat) något i affär, varuhus eller från en varuautomat? Intern reliabilitet var Cronbach's alpha: $\alpha = .86$.

Personlighetsdrag. För att mäta ungdomarnas personlighetsdrag användes The Junior Temperament and Character Inventory (JTCI) som är en tillämplig och validerad enkätform för unga som handlar om individers personlighetsdrag (Luby et al., 1999). Vuxenversionen av denna enkät heter The Temperament and Character Inventory (Cloninger et al., 1994). Med

JTCI hoppas forskarna kunna studera och få hjälp med ungas beteenden i olika sammanhang (Boson, Brändström & Sigvardsson, 2017). I enkäten fanns 108 påståenden som skattades med två svarsalternativ; sant eller falskt. Några exempel på frågor är; "Jag blir fortare trött och behöver vila oftare än andra." "Jag brukar ge igen när någon sårar mig." "Jag vill alltid tänka över vad jag ska göra innan jag sätter igång." Svartalternativen gav en summan som sedan skapade en skala där en siffra anger huruvida personen har ett högt, lågt eller mellanvärde på de fyra temperamenten och de tre karaktärerna. Detta för att en bild av deras personlighet skall skapas. Boson et al. (2017), som har använt sig av samma självskattande enkät som föreliggande studie, har fått fram följande resultat på Cronbach's Alpha: Novelty Seeking $\alpha=.68$, Harm Avoidance $\alpha=.82$, Reward Dependence $\alpha=.53$, Persistence $\alpha=.28$, Self-Directedness $\alpha=.72$, Cooperativeness $\alpha=.63$, Self-Transcendence $\alpha=.69$.

Familjerelationer. Familjerelationerna (d.v.s. Familjesammanhållning, Familjekonflikt och Familjesociabilitet) mättes i en fyrgradig Likert frågeställning: "NEJ! Stämmer inte alls", "Nej stämmer ganska dåligt", "Ja stämmer ganska bra" och "JA! Stämmer mycket bra". Värdet på svarsalternativen gjordes till skala på 1-4 där "Nej! Stämmer inte alls" hade värde 1 och "JA! Stämmer mycket bra" hade värde 4. Vid en omvänd fråga fick svarsalternativen vändas så att värde 1 blev 4, värde 2 blev 3, värde 3 blev 2 och värde 4 blev 1 för att skalan skulle mätas på rätt sätt. De tre familjeskalorna kom från Bloom (1985) och bestod av:

Family Cohesion (familjesammanhållning) som innehöll frågor som t.ex. "I min familj hjälper och stöttar vi varandra." och omvänd fråga som t.ex. "Min familj gör aldrig någonting tillsammans.". Intern reliabilitet var Cronbach's alpha: $\alpha=.71$. Höga värden inom familjesammanhållning tyder på en god sammanhållning inom familjen och låga värden tyder på mindre sammanhållning.

Family Conflict (familjekonflikt) som innehöll frågor som t.ex. "Familjemedlemmarna tappar sällan humöret (blir sällan arga)" som är en omvänd fråga och "I min familj bråkar vi mycket med varandra". Intern reliabilitet var Cronbach's alpha: $\alpha=.64$. Höga värden på familjekonflikt tyder på hög grad av konflikt inom familjen och låga värden tyder på mindre konflikter inom familjen.

Family Sociability (familjens sällskaplighet med andra) som innehöll frågor som t.ex. "Min familj känner sig obekvämt i umgänge med andra." och "Min familj tycker om att ordna fester.". Intern reliabilitet var Cronbach's alpha: $\alpha=.62$. Höga värden inom familjens sällskaplighet tyder på ett större socialt umgänge med vänner till familjen och låga värden tyder på att familjen är mer isolerade från umgänge.

Vänners brottsliga beteende. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) gör årligen en skolundersökning där använda frågeställningar finns med (Gripe, 2015). Vänners brottsliga beteende mättes i en femgradig frågeställning: "Ingen", "Någon enstaka", "En del", "De flesta" och "Vet ej". Svaren lades ihop till en kategoriserad summa där lågt värde var 0, medelvärde 1-2 och högt värde 3-5. Exempel på frågor var: Hur gör dina vänner: "Begår då och då brottsliga handlingar", "Tycker att det är okej att vara med i en grupp som begår olika brottsliga handlingar". Intern var Cronbach's alpha: $\alpha=.85$.

Område. Frågeställningarna kommer från CAN (Gripe, 2015). Mätning av område skedde i en fyrgradig Likert frågeställning: "NEJ! Stämmer inte alls", "Nej stämmer ganska dåligt", "Ja stämmer ganska bra" och "JA! Stämmer mycket bra". Exempel på frågor var: Hur väl stämmer följande in på ditt bostadsområde: "Skadegörelse (klotter, förstörelse) är vanligt där jag bor"

och omvänd fråga som “Jag trivs i området där jag bor”. Intern reliabilitet var Cronbach’s alpha: $\alpha=.58$. Områdesvariabeln gjordes dikotom, d.v.s. en tudelad variabel med bara två nivåer - “bättre” och “sämre” - utifrån det medianvärde som skapats av svaren. Detta gjordes för att undersöka om det förelåg skillnader i ungdomsbrottslighet mellan ett bättre och ett sämre socioekonomiskt område.

Resultat

En korrelationsanalys (se Tabell 1) gjordes för att undersöka sambanden mellan Ungdomsbrottslighet och Vänners brottslighet, Familjesammanhållning, Familjekonflikt, Familjesociabilitet, Novelty Seeking, Harm Avoidance, Reward Dependence, Persistence, Self-Directedness, Cooperativeness och Self-Transcendence. Eftersom ungdomsbrottslighet var snedvriden användes Spearmans korrelation (Cramer & Hewitt, 2010).

Tabell 1

Spearmans korrelationsanalys mellan ungdomsbrottslighet, personlighetsdrag, familjerelationer, vänners brottsliga beteende, område och kön.

Variabler	Ungdomsbrottslighet
Novelty Seeking	.32**
Harm Avoidance	.01
Reward Dependence	-.13**
Persistence	-.17**
Self-Directedness	-.25**
Cooperativeness	-.28**
Self-Transcendence	.14**
Familjesammanhållning	-.23**
Familjekonflikt	.20**
Familjesociabilitet	-.06*
Vänners brottsliga beteende	.26**
Bostadsområde	.20**
Kön	.16**

Not: * $p < .05$ (2-tailed) ** $p < .01$ (2-tailed).

De undersökta korrelationerna (tabell 1) visade att självskattad brottslighet korrelerar starkast positivt med Novelty Seeking följt av vänners brottsliga beteende. Starkast negativt samband återfanns mellan självskattad brottslighet och Cooperativens följt av Self-Directedness och familjesammanhållning. Novelty Seeking var den variabel som visade sig ha störst betydelse för ungdomars självskattade brottslighet av samtliga undersökta variabler. Resultatet i korrelationsanalysen visade vidare att alla variabler förutom Harm Avoidance hade ett statistiskt signifikant samband med självskattad ungdomsbrottslighet.

Tabell 2

Resultat från multivariat regression med ungdomsbrottslighet som beroende variabel

	Sämre socioekonomiskt område				Bättre socioekonomiskt område			
	Tjejer		Killar		Tjejer		Killar	
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.
Novelty Seeking	.23	.00	-.10	.15	.13	.01	.25	.00
Harm Avoidance	-.03	.66	-.01	.91	-.06	.25	-.04	.45
Reward Dependence	.04	.56	.14	.03	-.03	.52	.08	.10
Persistence	-.02	.76	-.13	.06	-.05	.29	-.03	.54
Self-Directedness	.01	.95	.09	.31	-.19	.00	-.05	.39
Cooperativens	-.19	.00	-.20	.02	-.07	.23	-.13	.03
Self-Transcendence	.05	.44	-.00	.96	.03	.58	-.01	.88
Familjesammanh.	-.15	.06	-.28	.00	.09	.14	-.05	.39
Familjekonflikt	-.06	.42	.14	.07	.05	.34	.12	.02
Familjesociabilitet	-.06	.37	.12	.10	.01	.84	.00	.13
Vänners brottslighet	.03	.60	.23	.00	.12	.02	.07	.13
R^2	.16		.27		.10		.14	

Not: Tabellen visar om Novelty Seeking, Harm Avoidance, Reward Dependence, Persistence, Self-Directedness, Cooperativens, Self-Transcendence, Familjesammanhållning, Familjekonflikt, Familjesociabilitet och vänners brottsliga beteende har samband med ungdomsbrottslighet hos de båda könen och i olika bostadsområden.

Ett oberoende t-test utfördes för att undersöka om det fanns en skillnad mellan tjejer och killars självskattade brottsliga beteende. Killar ($M=,203$, $SD=,0773$) rapporterade högre ungdomsbrottslighet $t(938,04)=-4,07$ $p<.001$ än tjejer ($M=,0073$, $SD=,0340$). Ytterligare ett oberoende t-test utfördes för att undersöka skillnader mellan bostadsområden. För att ge variabeln bostadsområde en beteckning togs medianvärdet fram. Det område som låg över medianvärdet fick beteckningen bättre socioekonomiskt område och det område som hamnade under medianvärdet betecknades som ett sämre socioekonomiskt område. Boende i ett sämre socioekonomiskt bostadsområde ($M=,0262$, $SD=,0911$) rapporterade en högre ungdomsbrottslighet $t(560,37)=-4,72$ $p<.001$ än vad boende i ett bättre socioekonomiskt bostadsområden ($M=,0067$, $SD=,0281$) gjorde.

Vid undersökning av kön- och bostadsskillnader visade resultatet (tabell 2) att Novelty Seeking fortsatt var den variabel som hade starkast positivt samband med självskattad brottslighet bortsett från hos killar boende i ett sämre socioekonomiskt område där sambandet mellan brottslighet och Novelty Seeking var negativt och inte statistiskt signifikant. Starkast positivt samband för killar boende i ett sämre socioekonomiskt område var istället vänners brottslighet. För tjejer boende i ett sämre socioekonomiskt område samt killar boende i ett bättre socioekonomiskt område återfanns det starkaste negativa sambandet mellan självskattad brottslighet och personlighetsdraget Cooperativeness och för tjejer boende i ett bättre socioekonomiskt område mellan brottslighet och Self-Directedness. Värt att notera är även att killar boende i ett sämre socioekonomiskt område uppvisade ett statistiskt signifikant positivt samband mellan självskattad brottslighet och Reward Dependence. Detta resultat skiljer sig från det i korrelationsanalysen (tabell 1) där sambandet mellan självskattad brottslighet och Reward Dependence istället var negativt.

Resultat relaterat till syfte och frågeställning. Syftet med föreliggande studie var att undersöka i vilken grad ungdomsbrottslighet kan prediceras av personlighetsdrag, familjeförhållanden och vänners brottsliga beteende samt hur sambanden skiljer sig beroende på kön och bostadsområde. Resultatet visade att samtliga tre variabler korrelerar med ungdomsbrottslighet där personlighetsdraget Novelty Seeking var den variabel som hade starkast positivt samband med brottslighet och personlighetsdraget Cooperativeness var den variabel som hade starkast negativt samband. Undersökta variabler visade sig ha störst samband med killar boende i sämre socioekonomiska områden där R^2 -värdet stannade på .27.

Resultaten visade att killar begår mer brott än tjejer och att den mest brottsbenägna gruppen är killar boende i ett sämre socioekonomiskt område. Den största skillnaden mellan kön och bostadsområde gick att finna hos variabeln Novelty Seeking som visade sig ha det starkaste positiva sambandet med brottslighet för tjejer boende i båda typer av område samt för killar boende i ett bättre socioekonomiskt område. För killar boende i ett sämre socioekonomiskt område återfanns inget statistiskt signifikant samband mellan brottslighet och Novelty Seeking. Istället identifierades det starkaste positiva sambandet mellan egen brottslighet och vänners brottslighet.

Diskussion

Syftet med föreliggande studie var att undersöka i vilken grad ungdomsbrottslighet kan prediceras av individuella faktorer, d.v.s. Novelty Seeking (sensationssökande), Harm Avoidance

(ängslighet), Reward Dependence (socialt belöningsberoende), Persistence (uthållighet), Self-Directedness (självskattning), Cooperativeness (samarbetsförmåga), Self-Transcendence (självförverkligande) och sociala faktorer som familjesammanhållning, familjekonflikt, familjens sällskaplighet och vänners brottslighet. Syftet var även att undersöka i vilken grad sambanden mellan personlighet, familjerelationer och vänners brottsliga beteende skiljer sig åt beroende på vilket kön ungdomarna har och i vilket typ av socioekonomiskt område de bor i.

Tonårsperioden är en kritisk period som består av många förändringar. Vid rätt bemötande från familj och vänner skapas goda förutsättningar för det fortsatta livet som vuxen men vid fel bemötande riskerar beteendeproblem, som i sin tur kan leda till brottslighet, att utvecklas (Fosco, Caruthers & Dishion, 2012). För att skapa en förståelse för ungdomsbrottslighet finns det vissa individuella faktorer hos ungdomar som behöver tas hänsyn till.

Personlighet. Hur ungdomar reagerar på diverse riskfaktorer beror delvis på vilka temperament och personlighetsdrag de har (Andershed & Andershed, 2005). Tidigare forskning (se t.ex. Ruchkin et al., 2017) säger att en individs personlighetsdrag kan indikera huruvida denne kommer att anamma ett riskbeteende och hamna i brottslighet eller inte vilket stämmer väl överens med föreliggande studies resultat. Denna studie visar ett positivt samband mellan Novelty Seeking och självskattad brottslighet, med undantag för killar boende i ett sämre socioekonomiskt område (se sida 18), vilket styrker tidigare forskning som har pekat på att just Novelty Seeking är det temperament som har starkast samband med ungdomars högriskbeteende (se Clark et al., 2015). De impulsiva handlingarna och den korta stubinen kan vara exempel på varför individer med en hög grad av Novelty Seeking oftare hamnar i exempelvis en våldsam situation än vad individer med en lägre grad gör. Resultaten visar vidare ett negativt samband mellan självskattad ungdomsbrottslighet och personlighetsdragen Cooperativeness och Self-Directedness. Tillsammans skapar dessa två karaktärsdrag en psykosocial mognad (Steinberg et al., 2004) som verkar som en skyddande faktor mot brott. Detta tyder på att en individ som saknar psykosocial mognad har en större benägenhet att begå ett brott än vad en individ med större psykosocial mognad har.

Familjeförhållande. Wagner et al., (2010) skriver att sunda familjerelationer och processer minskar risken för att ungdomar skall falla in i brottslighet vilket denna studie styrker. Resultatet visar ett negativt samband mellan familjesammanhållning och ungdomsbrottslighet vilket indikerar att goda relationer och en sammanhållning där ungdomen ges utrymme att prata om vad som sker i dennes liv kan verka som en skyddsfaktor. Föreliggande resultat visar vidare att det finns ett positivt samband mellan familjekonflikter och självskattad brottslighet. Bandura (1977) beskriver i sin teori om modellering att människor formas utifrån sitt sociala nätverk vilket kan vara en anledning till att barn och ungdomar som växer upp i ett hem med återkommande konflikter löper en större risk att anamma ett brottsligt beteende. Om ett barn tvingas bevittna konflikter mellan sina föräldrar är risken stor att de lär sig och tar efter samma beteende. Dessa tankar och reflektioner styrks i forskning där bland annat Andershed och Andershed (2005) skriver att en förklaring till sambandet mellan familjekonflikter och ungdomsbrottslighet är att ungdomen imiterar sina föräldrars beteende eller att de uttrycker sin ilska på fel sätt.

Vänners brottsliga beteende. Likt föräldrars beteende är också ungdomens vänners beteende korrelerat med ungdomsbrottslighet. Denna studie styrker detta och visar ett tydligt och positivt samband mellan vänners brottsliga beteende och egen självskattad brottslighet.

Nijhof et al., (2010) beskriver i sin studie att en av de största riskfaktorerna för att utveckla ett brottsligt ungdomsbeteende är att ha närstående vänner som ägnar sig åt brottslighet. Även detta går hand i hand med Banduras sociala inlärningsteori (1977) som säger att en individ formas av sina sociala nätverk.

Bostadsområde och kön. Resultatet i denna studie visar att det finns skillnader i självskattat brottsligt beteende beroende på vilket bostadsområde individen bor i. Att växa upp i ett område där denne exponeras för brott och våld bör, enligt Banduras inlärningsteori, innebära att individen själv riskerar att anamma ett liknande beteende vilket i sin tur skulle förklara varför skillnader i självskattad brottslighet beroende på bostadsområde finns. Zimmermann och Messner (2011) stödjer detta i sin studie där de presenterar resultat som säger att ungdomar som bor i ett grannskap med sämre socioekonomiska förutsättningar löper en högre risk att ägna sig åt brottslighet än andra då de exponeras för ett beteende som förespråkar våld och brott.

Föreliggande studie visar vidare att det finns skillnader i ungdomsbrottslighet mellan könen där killar uppvisar en högre grad av brottsligt beteende än vad tjejer gör. Detta stödjer tidigare forskning där bland annat Brody och Agnew (1997) och Moffitt (1994) har presenterat resultat som visar att killar är mer brottsbenägna än tjejer. I denna studie jämfördes könen med varandra och samtidigt undersöktes hur skillnaden mellan könen ser ut i respektive bostadsområde. För tjejer går det starkaste positiva sambandet oavsett bostadsområde att finna mellan självskattad brottslighet och personlighetsdraget Novelty Seeking. Detta går hand i hand med den forskning som Lennox och Dolan (2014) genomförde på unga brottslingar med avvikande beteende där resultatet visade att brottslingarna uppvisade en hög grad av just Novelty Seeking. Det starkaste negativa sambandet för tjejer boende i ett sämre socioekonomiskt bostadsområde går att finna mellan självskattad brottslighet och Cooperativeness medan det starkaste negativa sambandet för tjejer boende i ett bättre socioekonomiskt bostadsområde istället går att finna mellan självskattad brottslighet och Self-Directedness. Att detta ger ett negativt samband med brottslighet stärker de resultat som Steinberg et al. (2004) presenterade om psykosocial mognad. För killar boende i ett bättre bostadsområde går det starkaste positiva sambandet att finna mellan självskattad brottslighet och Novelty Seeking. Vidare återfinns ett negativt samband mellan självskattad brottslighet och Cooperativeness och familjekonflikter. Det finns tidigare forskning (se t.ex. Lemos & Faisca, 2015) som framhåller att killar påverkas mer negativt av familjekonflikter än vad tjejer gör. Detta skulle förklara varför denna studie visar positivt samband mellan familjekonflikter och självskattad brottslighet hos killar men inte hos tjejer. Det starkaste negativa sambandet för killar boende i ett sämre område går att finna mellan självskattad brottslighet och familjesammanhållning. Tidigare forskning (se Plybon & Kliwer, 2001) visar att ett barn som växer upp i en familj med en stark sammanhållning uppvisar färre beteendemässiga problem oavsett hur omgivningen ser ut vilket denna studie styrker.

Föreliggande studie visar två resultat som utmärker sig. Det första är att killar boende i ett sämre socioekonomiskt område inte uppvisar ett signifikant samband mellan självskattad ungdomsbrottslighet och Novelty Seeking. Detta är ett förvånande resultat då denna variabel ger ett väldigt starkt positivt samband med brottslighet i övrigt. Resultatet skulle kunna tolkas som att det är andra faktorer än temperament och personlighet som är av vikt för brottslighet för killar boende i just sämre socioekonomiska och/eller utsatta områden. Vänners brottslighet är den variabel som ger starkast positivt samband med brottslighet för denna grupp vilket

eventuellt skulle kunna kopplas till Zimmerman & Messners (2011) forskning som säger att ungdomar boende i ett sämre socioekonomiskt område löper större risk att hamna i brottslighet då de exponeras för ett beteende som förespråkar våld och kriminalitet. Detta, ihop med föreliggande studies resultat som inte finner något statistiskt signifikant samband, för killar boende i sämre socioekonomiskt område, mellan brottslighet och Novelty Seeking skulle kunna tyda på att dessa killar i större grad exponeras för brottslighet i form av brottsliga kamrater. Det andra resultatet som utmärker sig är att killar boende i ett sämre socioekonomiskt område är den enda grupp som fick ett statistiskt signifikant positivt samband mellan självskattad ungdomsbrottslighet och Reward Dependence (d.v.s. behovet av att anpassa sitt beteende efter en önskan om socialt godkännande) vilket skiljer sig från resultatet i korrelationsanalysen där sambandet mellan brottslighet och Reward Dependence är negativt. Detta skulle kunna gå hand i hand med att killar i nämnda område uppvisar starkast positivt samband mellan egen självskattad brottslighet och vänners brottslighet. Bronfenbrenner (1979) menar att vänskapskretsen spelar stor roll för individens beteende. Genom att söka ett socialt godkännande av andra, kan personer som inte tidigare har begått brott, påverkas av brottsbenägna vänner och genom att vilja vara dem till lags göra likadant, vilket stöds av Lotz och Lee (1999). Det kan också handla om att individen vill vara med i ett gäng som ägnar sig åt brottslighet. Genom att göra brott själv hamnar då individen i bättre ljus hos gänget (se t.ex. Mundt et al., 2017).

Begränsningar och framtida studier. Att göra ett personlighetstest på ungdomar som kanske inte har utvecklat hela sin personlighet ännu kan, enligt Luby et al., (1999) vara svårt. Detta skulle kunna förklara de lägre värdena på Cronbach's Alpha på en del av personlighetstestet. Luby et al., (1999) förklarar också att vissa av personlighetsdragen kan gå in i varandra när individen är ung för att i vuxen ålder mogna fram till individuella personlighetsdrag. Detta i sin tur skulle förklara varför t.ex. Persistence fick så låg Cronbach's Alpha ($\alpha=.28$). I versionen för vuxna (TCI) ingick Persistence till en början i personlighetsdraget Reward Dependence för att senare bli ett eget personlighetsdrag (Cloninger et al., 1993). Att beräkna medelvärde och Cronbach's Alpha på ordinaldata är någonting som vanligtvis inte rekommenderas. I föreliggande studie gjordes detta ändå varför det kan vara av vikt att notera att detta är en möjlig, mindre, felkälla.

I föreliggande studie togs ett medianvärde fram som avgjorde om ett område skall räknas som bättre eller sämre socioekonomiskt. Måttet bostadsområde gav en svag alpha vilket väcker funderingar på om det hade varit bättre med andra, mer objektiva, mått som mäter socioekonomisk status. Detta rekommenderas inför framtida forskning. Vogel och South genomförde 2016 en studie där de fokuserade på brottslighet relaterat till bostadsområde. De gjorde då en mätning på tre olika områden - området där individen bor, närområdet samt det område där individen vistas på dagarna. Genom att mäta på detta sätt blir perspektivet bredare om var brotten egentligen sker.

Wiklund, Ruchkin, Kuposov och Klinteberg (2014) menar att individer med psykopati och/eller andra diagnoser har höga nivåer av Novelty Seeking. Denna studie saknar information om diagnoser, funktionshinder och liknande problem. Hade detta funnits med skulle resultatet kanske ha visat att de individer som uppvisar ett brottsligt beteende även har en diagnos alternativt att personlighetsdragen har ett samband med olika diagnoser vilket i sin tur kan påverka huruvida ett brottsligt beteende utvecklas eller inte.

För att erhålla information om hur det sociala nätverket barnet omger sig med påverkar individens framtida beteende föreslås att en longitudinell studie, från det att barnet är mycket litet och upp till vuxen ålder, görs där fokus ligger på hur familjens vänner, skolkamrater, vänner bland grannarna och övriga vänner påverkar barnet under uppväxten. Anledningen till denna studie skulle vara att ta reda på hur det sociala nätverket barnet omger sig med påverkar individens framtida beteende.

Föreliggande studie ger inga svar på varför sambanden mellan brottslighet och oberoende variabler skiljer sig åt mellan könen och bostadsområde. Att personlighetsdraget Novelty Seeking ger ett starkt samband med självskattad brottslighet för killar boende i ett bättre område medan det inte ger något signifikant samband alls för killar boende i ett sämre område bör vara av intresse för framtida forskning. Vidare skulle det även vara av intresse att söka mer kunskap om tjejers brottsliga beteende. Mycket av den forskning som har genomförts tidigare handlar om killars beteende (Andershed & Andershed, 2005) vilket skapar ett visst kunskapsglapp gällande tjejer. Genom att undersöka tjejers brottsliga beteende, vars bakgrund till varför de begår brott är annorlunda mot killars, kan det i framtiden hjälpa skola och samhälle att finna vägar till att förebygga tjejers brottslighet. Kanske är det just tjejers beteende som bör fokuseras på innan deras brottsstatistik växer ikapp killars.

Referenser

- Absher, J. R. (Ed.) & Cloutier, J. (Co-ed.). (2016). *Neuroimaging Personality, Social Cognition, and Character*. London: Academic Press.
- Andershed, H., & Andershed, A.-K. (2005). *Normbrytande beteende i barndomen. Vad säger forskningen?* Stockholm:Gothia.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Bloom, B. L. (1985). A factor analysis of self-report measures of family functioning. *Family Process, 24*(2), 225-239. doi:10.1111/j.1545-5300.1985.00225.x
- Boson, K., Brändström, S., & Sigvardsson, S. (2017). The Junior Temperament and Character Inventory (JTICI): Psychometric Properties of Multi-Informant Ratings. *Psychological Assessment*. doi:10.1037/pas0000513
- Broidy, L., & Agnew, R. (1997). Gender and crime: A general strain theory perspective. *Journal of Research in Crime & Delinquency, 34*, 275-306. doi:10.1177/0022427897034003001
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A., & Shannon, D. (2013). *Unga och brott i Sverige, underlagsrapport till barns och ungas hälsa, vård och omsorg*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Caldwell, R. A., & Bloom, B. L. (1982). Social support: Its structure and impact on marital disruption. *American Journal Of Community Psychology, 10*(6), 647-667. doi:10.1007/BF01312597
- Chen, P., & Jacobson, K. C. (2013). Impulsivity moderates promotive environmental influences on adolescent delinquency: a comparison across family, school, and neighborhood contexts. *Journal of Abnormal Child Psychology, 41*(7), 1133–1143.

- Clark, D. A., Donnellan, M. B., Robins, R. W., & Conger, R. D. (2015). Early adolescent temperament, parental monitoring, and substance use in Mexican-origin adolescents. *Journal Of Adolescence*, *41*, 121-130. doi:10.1016/j.adolescence.2015.02.010
- Cloninger, C. R., Przybeck, T. R., Švrakić, D. M., & Richard, D. W. (1994). *The Temperament and Character Inventory (TCI): A guide to its development and use* (1 ed.). Washington University, St. Louis, Missouri, United States of America: Center for Psychobiology of Personality.
- Cloninger, C. R., Švrakić, D. M., & Przybeck, T. R. (1993). A psychobiological model of temperament and character. *Archives of General Psychiatry*, *50*(12), 975-990. doi:10.1001/archpsyc.1993.01820240059008
- Counts, J. M., Buffington, E. S., Chang-Rios, K., Rasmussen, H. N., & Preacher, K. J. (2010). The development and validation of the protective factors survey: A self-report measure of protective factors against child maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, *34*, 762-772. doi:10.1016/j.chiabu.2010.03.003
- Doumen, S., Smits, I., Luyckx, K., Duriez, B., Vanhalst, J., Verschueren, K., & Goossens, L. (2012). Identity and perceived peer relationship quality in emerging adulthood: The mediating role of attachment-related emotions. *Journal Of Adolescence*, *35*, 1417-1425. doi:10.1016/j.adolescence.2012.01.003
- Fosco, G. M., Caruthers, A. S., & Dishion, T. J. (2012). A six-year predictive test of adolescent family relationship quality and effortful control pathways to emerging adult social and emotional health. *Journal Of Family Psychology*, *26*(4), 565-575. doi:10.1037/a0028873
- Frenzel, A. (2016). *Skolundersökningen om brott 2015 Om utsatthet och delaktighet i brott Rapport 2016:21*. Brottsförebyggande Rådet. Stockholm: Ordförrådet AB.
- Gripe, I. (2015). Skolelevers drogvanor. CAN rapport 154. Stockholm: Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN).
- Howitt, D., & Cramer, D. (2010). *Introduction to research methods in psychology*. 3. ed. Harlow: Prentice Hall.
- Kerekes, N., Brändström, S., Ståhlberg, O., Larson, T., Carlström, E., Lichtenstein, P., Anckarsäter, H., & Nilsson, T. (2010). The Swedish version of the parent-rated Junior Temperament and Character Inventory (J-TCI). *Psychological Reports*, *107*(3), 715-725.
- Lemos, I., & Faísca, L. (2015). Psychosocial adversity, delinquent pathway and internalizing psychopathology in juvenile male offenders. *International Journal Of Law And Psychiatry*, *42-43*, 49-57. doi:10.1016/j.ijlp.2015.08.007
- Leadbeater, B. J., Blatt, S. J., & Quinlan, D. M. (1995). Gender-linked vulnerabilities to depressive symptoms, stress, and problem behaviors in adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, *5*(1), 1-29. doi:10.1207/s15327795jra0501_1
- Lennox, C., & Dolan, M. (2014). Temperament and character and psychopathy in male conduct disordered offenders. *Psychiatry Research*, *215*(3), 706-710. doi:10.1016/j.psychres.2014.01.019
- LoRDIA, (2013). *Tonårsutveckling – En studie som följer ungdomar genom tonåren. Jönköping. Hämtad 2017-12-09, från <http://center.hj.se/download/18.44e7478e1596bf552ea1b58/1483608865748/LoRDIA+-+folder.pdf>*

- Lotz, R., & Lee, L. (1999). Sociability, school experience, and delinquency. *Youth & Society*, 31(2), 199-223.
- Luby, J. L., Svrakic, D. M., McCallum, K., Przybeck, T. R., & Cloninger, C. R. (1999). The Junior Temperament and Character Inventory: Preliminary validation of a child self-report measure. *Psychological Reports*, 84(3, Pt 2), 1127-1138. doi:10.2466/PR0.84.3.1127-1138
- Lynam, D. R., Caspi, A., Moffit, T. E., Wikström, P. O., Loeber, R., & Novak, S. (2000). The interaction between impulsivity and neighborhood context on offending: the effects of impulsivity are stronger in poorer neighborhoods. *Journal of Abnormal Psychology*, 109, 563–574. doi:10.1037/0021-843X.109.4.563.
- Mann, F., Kretsch, N., Tackett, J., Harden, P., & Tucker-Drob, E. (2014). Person x environment interactions on adolescent delinquency: Sensation seeking, peer deviance and parental monitoring. *Personality and Individual Differences*, 76, 129-134.
- McKelvey, L., Conners-Burrow, N., Mesman, G., Pemberton, J., & Casey, P. (2015). Promoting Adolescent Behavioral Adjustment in Violent Neighborhoods: Supportive Families Can Make a Difference! *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 44, 157-168. doi:10.1080/15374416.2014.895939
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674-701. doi:10.1037/0033-295X.100.4.674
- Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2001). Childhood predictors differentiate life-course persistent and adolescence-limited antisocial pathways among males and females. *Development And Psychopathology*, 13(2), 355-375. doi:10.1017/S0954579401002097
- Mundt, M.P., Antonaccio, O. P., French, M. T., & Zakletskaia, L.I. (2017). The Role of Adolescent Friendship Group Integration and Cohesion in Weapon-Related Violent Crime as a Young Adult. *Journal of Youth and Adolescence*, 46, 1643–1660. doi:10.1007/s10964-017-0631-6
- Nijhof, K. S., Scholte, R., Overbeek, G., & Engels, R. (2010). Friends' and Adolescents' Delinquency - The Moderating Role of Social Status and Reciprocity of Friendships. *Criminal Justice and Behavior* 37(3), 289-305. doi: 10.1177/0093854809355776
- Orthner, D., & Mancini, J. 2009. Parental family sociability and marital leisure patterns. *Leisure Sciences*, 1, 365-372. doi:10.1080/01490407809512895
- Plybon, L. E., & Kliever, W. (2001). Neighborhood Types and Externalizing Behavior in Urban School-Age Children: Tests of Direct, Mediated, and Moderated Effects. *Journal Of Child & Family Studies*, 10(4), 419-437.
- Ring, J. (2013). *Brott bland ungdomar i årskurs nio. Resultat från skolundersökningen om brott åren 1995 - 2011*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Robbins, M. S., Alexander, J. F., & Turner, C. W. (2000). Disrupting defensive family interactions in family therapy with delinquent adolescents. *Journal Of Family Psychology*, 14(4), 688-701. doi:10.1037/0893-3200.14.4.688
- Ruchkin, V. V., Eisemann, M., Hägglöf, B., & Cloninger, C. R. (1998). Interrelations between temperament, character, and parental rearing in male delinquent adolescents in Northern Russia. *Comprehensive Psychiatry*, 39(4), 225-230. doi:10.1016/S0010-440X(98)90065-7.

- SCB. (2017). *Översiktstabell och lista och Kommungruppinde*ling. Statistiska Centralbyrån. Hämtad 2017-12-01 från <http://www.scb.se/contentassets/c4b8142033a9440ca53725ca32321a74/oversiktstabell-och-lista-kommungrupps.xlsx>
- Steinberg, L., Chung, H. L., & Little, M. (2004). Reentry of young offenders from the justice system: A developmental perspective. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 2(1), 21-38.
- Snowden, R., & Gray, N. (2010) Temperament and character as a function of psychopathy: relationships between the Psychopathy Checklist – Revised and the Temperament and Character Inventory in a sample of personality disordered serious or repeat offenders. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 21(6), 815-833. doi:10.1080/14789949.2010.506617
- van Gelder, J., & de Vries, R. (2016). Traits and states at work: lure, risk and personality as predictors of occupational crime. *Crime & Law*, 22(7), 701-720. doi:10.1080/1068316X.2016.1174863
- Vogel, M., & South, S. J. (2016). Spatial dimensions of the effect of neighborhood disadvantage on delinquency. *Criminology: An Interdisciplinary Journal*, 54(3), 434-458. doi:10.1111/1745-9125.12110
- Wagner, K. D., Ritt-Olson, A., Chou, C., Pokhrel, P., Duan, L., Baezconde-Garbanati, L., & ... Unger, J. B. (2010). Associations between family structure, family functioning, and substance use among Hispanic/Latino adolescents. *Psychology Of Addictive Behaviors*, 24(1), 98-108. doi:10.1037/a0018497
- Wiklund, G., Ruchkin, V. V., Kuposov, R. A., & af Klinteberg, B. (2014). Pro-bullying attitudes among incarcerated juvenile delinquents: Antisocial behavior, psychopathic tendencies and violent crime. *International Journal Of Law And Psychiatry*, 37, 281-288. doi:10.1016/j.ijlp.2013.11.019
- Zimmerman, G. M., & Messner, S. F. (2011). Neighborhood Context and Nonlinear Peer Effects on Adolescent Violent Crime. *Criminology*, 3, 873.
- Zuckerman, M., & Kuhlman, D. M. (2000). Personality and Risk-Taking: Common Biosocial Factors. *Journal of Personality*, 68, 999-1029.
- Zuckerman, M. (2008). Rose is a rose is a rose: Content and construct validity. *Personality And Individual Differences*, 45(1), 110-112. doi:10.1016/j.paid.2008.02.014

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se